

Sosyal Medyanın Mavi Yüzü: Facebook

Blue Face of Social Media: Facebook

Elif Yalman¹

Sosyal Medya ve Facebook Bağımlılığı

Salih Tiryaki

Konya, Sebat Ofset Matbaacılık, 1. Basım, 2015, 304 sayfa

Kitabın yazarı Salih Tiryaki, bu araştırmasında, Konya ilinde sosyal medya ve özellikle Facebook bağımlılığının oranını, bağımlılık düzeylerini ve boyutlarını, Facebook bağımlılarının bağımlı olmayanlardan nasıl farklılaştığını ve bu bağımlılıkta etkili temel değişkenlerin neler olduğunu tespit etmeye çalışmıştır.

Bir milyarı aşan kullanıcıları bulunduğu tahmin edilen Facebook ve diğer sosyal medya ağlarının kullanımı iletişim, etkileşim, paylaşım, iş birliği ve sosyalleşme gibi olumlu sonuçların yanı sıra kişisel soyutlanma, teknolojiye giderek daha bağımlı olma, özel yaşamın gizliliğinde azalma gibi olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Tıpkı madde bağımlılığında olduğu gibi sosyal medya bağımlılığında da tolerans gelişimi başlamakta, sosyal medya bağımlısı kişinin online olması engellendiğinde titreme, karamsarlık ve sinirlilik gibi yoksunluk belirtileri gözlenmektedir. Sosyal medya kullanımı/bağımlılığı konusunda yapılan özgün çalışmalar ülkemizde de konunun giderek ciddiye alındığının bir göstergesi kabul edilebilir.

Salih Tiryaki; farklı alanlarda lisans ve yüksek lisans programları tamamlamış, doktora eğitimini gazetecilik alanında yapmıştır. Şu an Uşak Üniversitesi İletişim Fakültesinde “temel fotoğrafçılık”, “fotoğrafçılık uygulamaları” ve “foto muhabirliği” dersleri vermektedir.

¹ Elif Yalman, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktadır. Eposta: elifelifyalman@gmail.com

Sosyal Medya ve Facebook Bağımlılığı başlıklı bu eser, 2015 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı tarafından kabul edilen doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Çalışma, medya bağımlılığı teorisi çerçevesinde Konya ilinde yaşayan insanların Facebook bağımlılığını ampirik verilerle ölçmeyi amaçlamaktadır. 792 katılımcıyla gerçekleştirilen Facebook kullanımına ilişkin çalışmada, katılımcıların bağımlılık düzeyleri incelenmiş ve diğer değişkenlerle ilişkisi açıklanmıştır. Facebook bağımlılığı konusunda Konya örneğinde yürütülen bu araştırma, Türkiye’de yapılan az sayıdaki çalışmadan birisidir.

Kitap üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sosyal medyanın tarihsel gelişimi ele alınmış, kitle iletişim araştırmalarına ve dönemlerine göre etki araştırmaları değerlendirilmiştir. Etki araştırmaları “Güçlü Etkiler Dönemi”, “Sınırlı Etkiler Dönemi” ve “Güçlü Etkiler Dönemi’ne Dönüş” şeklinde üç başlık altında ele alınmıştır. Birçok farklı yaklaşımın ele alındığı bu bölümde “Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı”, “Bilgi Açığı Hipotezi”, “Gündem Oluşturma Yaklaşımı”, “Suskunluk Sarmalı”, “Yetiştirme Kuramı” ve çalışmanın temel kuramsal kısmını oluşturan “Medya Bağımlılığı Teorisi” incelenmiştir.

İkinci bölümde önemli sosyal ağ türlerinden başlıcalarını oluşturan Facebook, Twitter, Youtube, Flickr, MySpace incelenmiş; toplumsal yaşamda Facebook ve Facebook bağımlılığı tartışılmıştır. Facebook’un temel kullanım özellikleri çeşitli görsellerin yardımıyla anlatılmıştır. Ancak Facebook kullanımıyla ilgili gereğinden fazla ayrıntıdan bahsedilmiştir. Ayrıca Facebook’un sosyal hayata etkileri, Facebook’ta açıklık, benlik sunumu, paylaşım, mahremiyet gibi konular ile *Gösteriş Performansı Yaklaşımı*’ndan bahsedilmiş, Facebook’un dünyadaki ve Türkiye’deki kullanım oranları, İnternet ve sosyal ağ bağımlılığı ile tezin asıl konusu olan Facebook bağımlılığı incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise çalışmanın amacı, önemi, yöntemi, modeli, evreni ve örnekleme gibi metodolojik bilgiler ve araştırmanın analizlerinde kullanılan ölçme araçları hakkında bilgi verilmiştir. Yine bu bölümde araştırma soruları, hipotezler, analizlere yönelik istatistikî bilgiler de yer almaktadır. Veriler analiz edilirken Faktör Analizi, t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Korelasyon Analizi ve Ki-Kare Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın, sosyal medya kullananların yarıya yakınının bağımlılık riski taşıdığını gösteren ilgi çekici sonuçları bulunuyor. Buna göre araştırmaya katılanların %43,2’lik kısmını oluşturan 342 kişi, Facebook bağımlılığı riski taşımakta; 23 kişi (%2,9) ise Facebook bağımlısıdır. Cinsiyet bazında incelendiğinde ise erkek katılımcıların %37,6’sının kadın katılımcıların ise %59,6’sının Facebook bağımlısı olduğu görülmüştür.

Tiryaki, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yapılacak benzer araştırmaların sonucunda elde edilecek bulgularla Türkiye'nin Facebook bağımlılık haritasını çıkarmanın mümkün olduğunu, bu tür çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Ayrıca gelecekteki araştırmalar için "Facebook bağımlılığı ve toplumsal yaşamda yalnızlık, benlik sunumu, yaşam doyumu ve utangaçlık düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak" gibi konu önerilerinde bulunmuştur ve Facebook bağımlılık düzeyi ile diğerkitle iletişim araçlarına duyulan bağımlılık arasındaki ilişkinin varlığının önemine dikkat çekmiştir.